

BUDGETUNDERLAG

2018

sst

Nämnden för
Statligt Stöd till Trossamfund

SST
NÄMNDEN FÖR STATLIGT STÖD TILL TROSSAMFUND

*Till
Regeringen
Kulturdepartementet*

BUDGETUNDERLAG FÖR 2018

Nämnden för statligt stöd till trossamfund, SST, överlämnar härmed budgetunderlag för budgetåret 2018 till regeringen. Budgetunderlaget innehåller även SST:s förslag till prioriteringar och utveckling. Dokumentet beslutades vid SST:s sammanträde 2017-02-15.

Utgiftsområde 17 Trossamfund

9.1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

9.2 Stöd till trossamfund

tkr	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
År	2016	2017	2018	2019	2020
Förvaltning 9.1	9.850	10.093	13.500	13.747	13.940
Stöd 9.2	91.894 α	91.913 αα	117.100	117.106	110.106

α dessutom har beslut fattats om projektbidrag vilka ännu ej utbetalats

αα anvisat anslag kommer att reduceras med statens kostnad för avgiftsuppbörd och blir då ca 3 milj kr lägre

Anslag 9.1: Prognos 2017 redovisas enligt beslut i regleringsbrev. Beräkningar för år 2018 följer intentionerna i detta budgetunderlag och för år 2019 och 2020 har beräkningar gjorts med samma procentuella påslag som i regeringens budgetproposition.

Anslag 9.2: Prognos och beräkningar för åren 2017 – 2020 har gjorts i kostnadsläge 2017.

1. SAMMANFATTNING

Anslag 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Summa: 13.500.000 kr

Anslag 9:2 Stöd till trossamfund

Organisationsbidrag	70.000.000 kr
Verksamhetsbidrag	11.150.000 kr
Projektbidrag	35.950.000 kr
Summa:	117.100.000 kr

SST förslår följande höjningar av anslaget:

- en uppräknig av förvaltningsanslaget med 3.500.000 kr
- en allmän uppräknig av organisationsbidraget med 13.000.000 kr
- en uppräknig av verksamhetsbidraget med 450.000 kr
- en uppräknig av projektbidraget med 11.000.000 kr

2. BAKGRUND

Som underlag till budgetunderlaget och hänvisas till SST:s årsredovisning för 2016, samt uppgifter om antalet betjänade inom trossamfunden 2015 (bilaga).

3. INLEDNING

Trossamfundens roll i, och betydelse för, samhället har fortsatt att öka under senare år. I både budgetpropositionen för 2016 och 2017 tar regeringen upp trossamfunden som en omistlig del av civilsamhället och visar på det nödvändiga och självklara bidraget som trossamfunden ger till både samhället och enskilda medborgare när det gäller kunskap, förståelse och respekt för andra och stöd i etiska och existentiella frågor. Regeringen tar också upp trossamfundens unika bidrag i integrationsprocesser och stora samhällsinsatser i form av andlig vård inom sjukvården, generationsöverskridande verksamhet, socialt ansvarstagande för utstötta människor med mera. Därtill kommer också trossamfundens viktiga och omistliga betydelse i flyktingmottagandet under 2015 och 2016. Regeringen tar också särskilt upp att många religiösa lokaler blivit måltavlor för hat och skadegörelse, något som är oacceptabelt i ett öppet och demokratiskt samhälle.

Under de första 12 åren på 2000-talet höjdes inte statsbidraget till SST. Med tanke på inflation, löneökningar och allmänna kostnadsökningar har det i realiteten sänkts. År 2012 höjdes statsbidraget glädjande nog med 20% så att det kom till den nivå som det borde ha legat på om en vanlig årlig uppräknig hade skett. År 2013 återkom de 10 miljoner i lokalbidrag som

riksdagen tillfälligt sänkte lokalbidraget med år 1997. Likaså skedde en ökning med 3 miljoner till den andliga vården inom sjukvården. I förra årets och i årets budget finns extra satsningar angående säkerhetshöjande åtgärder.

Fortfarande ligger många uppgifter och utmaningar framgent, t ex att:

- trossamfunden tydligare ses som en del av civilsamhället med deras unika bidrag i integrationsprocesser genom att skapa mötesplatser, ge rum för mål- och meningsfrågor i en för många invandrare kaotisk situation, skapa bryggor mellan hemland och ens nya land. Något som särskilt accentuerats under 2016 i samband med de flyktingströmmar som sökt sig till Sverige.
- de trossamfund som i huvudsak betjänar invandrare växer genom bland annat de politiska händelser som äger rum världen över och därför behöver bygga upp eller vidareutveckla en basstruktur av gudstjänst- och församlingslokaler också utanför storstadsområdena, anställa utbildade religiösa funktionärer och bygga upp en fungerande administration.
- efterfrågan är fortsatt stor av trossamfundens närvaro genom den andliga vården inom sjukvården, inte bara för patienter utan också för personal, också när det gäller katolsk, ortodox, muslimsk och buddhistisk närvaro.
- behovet att föra en gemensam dialog, på alla plan och runt om i landet, kring värderings- och värdegrundsfrågor ökar i den berikande mångfald som Sverige mer och mer utgör.
- utmaningen för trossamfunden att bearbeta och motarbeta frågor kring våld, diskriminering och isolationism växer.
- efterfrågan ökar kring samverkan mellan SST, trossamfunden och kommuner/landsting/regioner när det gäller frågor kring både när krisen har inträffat och att arbeta förebyggande kring frågor som rör social hållbarhet.
- tillsammans med andra myndigheter motverka hatbrott mot religiösa lokaler och försvara alla individers rätt att utöva sin religion.

Detta sammantaget gör att SST återkommer med ett budgetunderlag som särskilt vill lyfta fram behovet av att ytterligare stärka organisationsbidraget, fortsätta utöka lokalbidraget inkl säkerhetshöjande åtgärder, behovet av att fortsätta satsa på den andliga vården inom sjukvården och stärka SST:s arbete inom krisberedskap och förebyggande arbete.

4. ALLMÄNT

SST:s verksamhet baseras på Lag om stöd till trossamfund, SFS 1999:932 och Förordning om statsbidrag till trossamfund, SFS 1999:974 (med senare ändringar).

Regeringen framhåller i proposition 1998/99:124 ”*Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret m.m.*” religionens positiva roll och betydelse: ”Trossamfund är gene-

rellt sett samhällsnyttiga organisationer som medverkar i den ständigt pågående normbildningsprocessen och denna process är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på.” (sid. 60).

I budgetpropositionen för år 2016/17 skriver regeringen: ”Det ekonomiska stödet är betydelsefullt för flertalet trossamfund när det gäller att behålla och utveckla ett eget samfundsliv och därmed främja den religiösa mångfalden i Sverige.”

I förordningen är 22 trossamfund och samverkansorgan som är berättigade till statsbidrag uppräknade. Samverkansorganet Islamiska samarbetsrådet (ISR) representerar numera 7 organisationer. I samverkansorganet Ortodoxa och österländska kyrkors ekonomiska råd (OÖKER) ingår 17 trossamfund. Sveriges buddhistiska samarbetsråd (SBS) består av 25 självständiga trossamfund av olika storlek vilka representerar de tre huvudinriktningarna inom buddhismen.

Inom de bidragsberättigade trossamfunden finns omkring 2.500 församlingar varav cirka 945 fått organisationsbidrag och ytterligare 45 har fått etableringsbidrag.

Totalt 64 trossamfund har fått bidrag under 2016.

En betydande verksamhet

För år 2015 redovisade de trossamfund som föregående år var statsbidragsberättigade 795.482 betjänade personer vilket var en ökning med 33 898 personer jämfört med året innan. Detta i huvudsak beroende på att fler trossamfund blivit statsbidragsberättigade. En annan viktig orsak är också att det treåriga projekt kring kvalitetssäkring av trossamfundens statistiska uppgifter avslutades i och med 2015 och de uppgifter som lämnats till SST härrör sig nu från uppdaterade register hos alla statsbidragsberättigade trossamfund.

Verksamheten inom de bidragsberättigade trossamfunden är betydande. Enligt Sverigeräkningen 2000 – en undersökning av antalet gudstjänstbesök en helg kring sekelskiftet – gjordes under helgen drygt 256.000 gudstjänstbesök i församlingar inom de genom SST bidragsberättigade trossamfunden. Detta innebär 48 % av samtliga gudstjänstbesök. Inom Svenska kyrkan gjordes (inkl kyrkliga förrättningar) ca 250.000 gudstjänstbesök. Källa: *Det religiösa Sverige*, sid. 301, redaktör Margareta Skog (Libris). Tyvärr har inga liknande undersökningar gjorts på senare tid.

Det statliga stödet till trossamfund ska bidra till att skapa förutsättningar att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. (Lag om stöd till trossamfund, SFS 1999:932, 2 §)

5. ANSLAG 9:1 NÄMNDEN FÖR STATLIGT STÖD TILL TROSSAMFUND

5.1 Kansli

SST:s kansli är förlagt till Ekumeniska centret vid Alviks Torg i Bromma. Närheten till de olika organ som sysslar med frågor gemensamma för flera trossamfund ger stimulerande kontakter, bra möjligheter till informationsutbyte och goda förutsättningar för samordning av vissa funktioner. Detta tas upp som något positivt i Departementsskrivelsen Ds 1999:12 om ”Statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan”. Totalt finns drygt 12 organisationer i centret med ca 250 arbetsplatser.

I budgetpropositionen 2011/12 tillfördes anslaget till SST (myndigheten) en höjning på 40%

vilken var glädjande. Skälet till detta var enligt budgetpropositionen att SST ”ska bättre kunna möta de ökande behoven av stöd till trossamfunden, utöver statsbidraget, att vara expert i allmänna religions- och trossamfundsfrågor samt för att möta de ökade kraven på fördelning och uppföljning av statsbidraget”. I 2015 års budget tillfördes anslaget 1.5 miljoner för att SST bland annat skall kunna fortsätta att arbeta med kompetenshöjande fortbildning för trossamfunden. Därutöver flyttades 1 miljon från bidragsdelen till kansliet för att täcka kostnaderna för att SST från och med 1 juli 2014 fullt ut administrerar statsbidraget till andlig vård inom sjukvården.

Sammantaget har SST idag 8.2 tjänster fördelade på 9 personer, var av två är visstidsanställda.

5.2 Krisberedskap

Trossamfundens betydelse i krisberedskapen har sedan 1990-talet utvecklats till ett område som alltfler samhällsaktörer framhåller som viktigt och nödvändigt.

I de kriser och katastrofer Sverige drabbats av har behovet av kontakter i det mångkulturella och mångreligiösa Sverige aktualiserats och i samband med att behoven lyfts upp har bristerna blivit tydliga.

Majoriteten av Sveriges kommuner och myndigheter har inte de krisberedskapskontakter som behoven tydliggör med det mångreligiösa samhälle Sverige har idag.

I budgetproposition 2007 formulerar regeringen SST:s uppgift på krisberedskapsområdet: ”Vid kriser och katastrofer är behovet omfattande av insatser från trossamfunden, för effektiv samverkan med andra parter behöver samfunden samordna sina insatser.”

De snart tio år som gått har innehållit en lång och trög startsträcka till den situation vi har idag med många kommuner som söker kunskap, hjälp och stöd hos SST för att påbörja ett medvetet arbete med att skapa långsiktiga och ändamålsenliga kontakter med trossamfund, kommuner och myndigheter. Ett tryggt och socialt hållbart samhälle har i händelser hotats och fortsätter att hotas av sociala orostillstånd.

Demokratin utmanas av våldsbejakande extrema rörelser och individer som återfinns i olika miljöer i vårt samhälle.

När tryggheten i att leva, bo och verka i Sverige hotas av orostillstånd och antidemokratiska våldsbejakande extremister krävs samlande krafter i alla miljöer som vill och kan bidra med ökat samhällsengagemang och samverkan i stabilitetsåtgärder.

Kontaktbehovet för samverkan har ökat markant av händelser som belyser samhällsfenomen. Positivt är att trossamfunden av olika regeringsuppdrag som gäller värnandet av demokratin sedan flera år nu påbörjat att rustas och bearbetas för en aktivare roll i samverkan med kommuner och myndigheter.

Trossamfunden är samlande krafter som verkar i alla samhällets miljöer och de flesta är bärare av en människosyn som försvarar respekten för människan och mångfalden. Trossamfundens krafter, resurser och kontakter är något som bättre kan tas tillvara och samverkas med i olika sammanhang.

SST:s arbete med att skapa kontakt i krisberedskap mellan trossamfund och kommuner och myndigheter har ökat i såväl ärendemängd som bredd i frågespektra och lider idag av resursbrist för att motsvara de behov som finns.

SST:s krisberedskapshandläggare har till huvuduppgift att finna arbetsmodeller för att utveckla och samordna trossamfundens lokala organisation inom krisberedskap i kommuner så

att den även omfattar församlingar inom trossamfund knutna till SST.

Detta innebär:

- kontakt med samhällets krisberedskapsansvariga, företrädesvis i kommun.
- att utbilda i det mångreligiösa Sverige.
- att sammanföra ansvariga i kommun med ansvariga i trossamfund.
- att arbeta med och initiera interreligiösa råd tillsammans med kommuner
- kontakt med ansvariga för trossamfundens arbete med krisberedskapsfrågor
- att tillsammans med enskilda trossamfund utarbeta krisberedskapsplaner, delta i övningar och stödja lokalt mottagande av dessa. Stödja i utvärdering och revidering. Accentuerats särskilt i samband med de ökande brotten mot religiösa lokaler.
- kontakt med lokala interreligiösa råd
- kontakt med församlingar knutna till SST
- kontakt med Svenska kyrkans beredskapsansvariga
- kontakt med bl a MSB, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, Socialstyrelsen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Migrationsverket.
- uppföljning och utvärdering av insatser vid kriser, katastrofer och händelser i kommuner där trossamfund varit eller kunnat vara aktiva.
- att bidra med processledning i arbetet med att skapa långsiktiga och relevanta relationer mellan trossamfund, kommun och myndigheter.
- att SST efterfrågas mer och mer när det gäller att samverka med andra myndigheter i frågor som rör trossamfundens roll och möjlighet inom krisberedskapsarbetet. SST efterfrågas också mer och mer i uppgiften att vara expertorgan som utbildare, kunskapsförmedlare och processledare.
- att SST efterfrågas alltmer vid händelser där operativa funktioner söker kontakter med, kunskap om och kompletterande lägesbild från trossamfunden.
- att utveckla samverkan mellan trossamfundens roll och uppgift inom krisberedskapsarbetet och arbetet med den andliga vården inom sjukvården.

Mot bakgrund av ovanstående utveckling i krisberedskapsarbetet finns alternativ att beakta.

Den tid som behövs för många aktörer i inbördes processer, beredning av beslut och utbildningsinsatser när det gäller kontakten mellan kommuner, myndigheter och trossamfund ligger erfarenhetsmässigt på cirka två år. Då SST:s arbete med utvecklad samverkan mellan trossamfunden och de övriga aktörerna också innehåller utbildningsinsatser och viss processledning räcker dagens resurser inte till så många kommuners arbete samtidigt som vore önskvärt. Det krävs mellan 12 och 18 besök under den två års process som pågår.

Begränsningarna i resurser skapar inte ett arbete som motsvarar förväntningarna på en myndighet och efterfrågan på myndighetens kompetens är större än de resurser som finns. Staten

riskerar att försätta kommuner i långa väntetider eller påbörjade processer som inte får de bästa förutsättningarna för långsiktiga och ändamålsenliga relationer.

Ett alternativ vore att tillskapa personella och ekonomiska resurser för möjliggörandet av att SST tillgodoser fler kommuner och myndigheter med de resurser och den kompetens som efterfrågas för att skapa relationer med trossamfunden. En utökning av tjänster och ekonomiska resurser att arbeta med fler kommuner och myndigheter får gynnsamma effekter som bidrar till förutsättningar för ökad trygghet och ett mer socialt hållbart samhälle.

För att kunna möta det som är beskrivet ovan, uppfylla de behov och förväntningar som finns från andra myndigheter inklusive län och kommuner och stödja trossamfunden i deras eget arbete med krisberedskap måste SST förstärkas med ytterligare minst en tjänst.

5.3 Administration

Administrationskostnaderna har ökat det senaste året. Detta beror till stor del på det nya prismodellsystem som Statens Servicecenter (SSC) infört under 2014 och som medfört en höjning för SST från att år 2013 betalat 425.000 kr till att 2017 betala, enligt SSC prognos, 750.000 kr. För att möta dessa höjningar, fördyrningen av ekonomihanteringen genom införandet av VISMA, det nya lönesystemet samt Palassoportalen och de höjda kostnaderna för att uppfylla de nya kraven på e-arkiv måste **förvaltningsanslaget tillföras 400.000 kr.**

5.4 Konsekvenser av SST:s nya ledningsform

Under 2015 fick Statskontoret i uppdrag att göra en översyn av SST:s ledningsform. En rapport presenterades i november 2015. Utöver själva ledningsformen tar rapporten också upp frågor kring SST:s uppdrag och instruktion. Regeringen kommer med stor sannolikhet att beslutat, i stora drag, enligt Statskontorets förslag och förändringen kommer att träda i kraft under 2017. Detta kommer att påverka och utveckla kansliets arbete när det gäller kontakten med och stöd till icke statsbidragsberättigade trossamfund, inklusive Svenska kyrkan. Det innebär också att myndighetens uppgift som expertorgan görs till huvuduppdrag vilket också ställer än högre krav på bred kompetens inom kansliet. Därtill kommer ett ökat tryck på kansliet när det gäller att besvara frågor från trossamfund, myndigheter och allmänhet, besöka och hålla kontakt med nyetablerade trossamfund och möta den ökade administration som fler statsbidragsberättigade trossamfund innebär. **Detta sammantaget kräver att kansliet behöver förstärkas med två tjänster.**

5.5 Sammanfattning. Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Sammanfattningsvis förslås anslag 9:1, Nämnden för statligt stöd till trossamfund, att uppgå till 13.500.000 kr.

6. ANSLAG 9:2 STÖD TILL TROSSAMFUND

Bidrag till trossamfund kan utgå i form av *Organisationsbidrag*, *Verksamhetsbidrag* och *Projektbidrag*.

Organisationsbidrag kan beviljas trossamfund och lokala församlingar för att de skall kunna

bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet. Centralt i verksamheten är gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Den större delen av statsbidraget skall utgöras av organisationsbidrag. (Sid 68 i propositionen Staten och trossamfunden – stöd, 1998/99:124)

Verksamhetsbidrag beviljas för sådana verksamheter som trossamfunden bedriver och som staten har ett särskilt intresse av att stödja. De två områden som nämns i förordningen om statsbidrag till trossamfund är viss teologisk utbildning och andlig vård inom sjukvården.

Projektbidrag kan beviljas som lokalbidrag, etableringsbidrag och särskilt utbildningsbidrag.

Det totala anslaget till SST för stöd till trossamfund har från år 2013 till 2017 uppgått till (under 2015 höjdes säkerhetshöjande åtgärder med 7 miljoner och 10 miljoner anslogs till flyktingarbete, under 2016 anslogs 2.5 miljoner till flyktingarbete):

År	2013	2014	2015	2016	2017
Belopp (tusen kr)	75.232	77.662	102.092	94.394	91.913

6.1.1 Organisationsbidrag

För trossamfunden och deras församlingar är det av vikt att kunna påräkna ett grundläggande stöd för finansiering av löpande kostnader vilket organisationsbidraget möjliggör. Fördelningsprinciperna för bidraget har utformats så att bidraget skall medverka till att ge en långsiktighet och stabilitet i församlingarnas verksamhet.

Under de senaste åren har ett nytt mönster framträtt bland trossamfunden. Även om medlemsantalet i stort sett är stabilt grundar många samfund, främst i Sverige nyetablerade, som finns i storstadsområdena nya församlingar ute i landet samtidigt som de lite äldre svenska samfundet står inför nya utmaningar när det gäller strukturer och samverkan. Båda dessa tendenser kräver en långsiktighet i det nya man bygger upp för att möta människors behov och finnas på platser dit människor mer eller mindre frivilligt flyttar. Därtill har flera samfund nu efter flera år i Sverige nått en sådan stabilitet och livskraft att de blivit statsbidragsberättigade genom regeringsbeslut eller genom medlemskap i någon av samverkansorganisationerna som nämns i förordningen. Vidare kan konstateras att flera samfund har sökt under året hos regeringen men fått avslag. Flera samfund som inte än har sökt hos regeringen att bli statsbidragsberättigade står i kontakt med SST och en del kommer med stor sannolikhet att ansöka. Utöver att detta innebär en ökad arbetsinsats för kansliet när det gäller att administrera fler statsbidragsmottagare innebär det samtidigt att organisationsbidraget till enskilda trossamfund sjunker då fler skall dela på kakan om inte bidraget höjs.

Bidragsutvecklingen för organisationsbidraget har varit följande:

År	Fördelat till trossamfund och församlingar som organisationsbidrag*	Antal betjä-nade	Bidrag per betjänad
2008 *	40.650.000	754 268	53:89
2009 *	40.650.000	753 952	53:99

2010 *	40.650.000	761 538	53:38
2011*	40.650.000	754.525	53:87
2012*	49.340.000	749.271	65:18
2013*	49.357.000	757.831	65:12
2014*	49.407.000	749.865	66:07
2015*	57.162.000	735.088	75:67
2016*	56.742.620	761.584	74:51
2017	56.923.000	792.904	71:53

* 500.000 kr har också årligen utbetalats till de nordiska kyrkorna. Från och med 2017 behandlas de nordiska kyrkorna på samma sätt som övriga.

Vissa trossamfund har hjälp av staten med uppbörd av avgifter. Kostnaden för detta har reducerat statsbidragen. För att få en bättre jämförelse mellan åren har kostnadsreducering inte skett i ovanstående tabell.

SST anser att det är av största vikt att organisationsbidraget kan fortsätta att utvecklas positivt. Utöver de nya mönster och behov som nämnts ovan är det organisationsbidraget som ger trossamfunden den största möjligheten att långsiktigt planera och prioritera sin verksamhet. Statsbidraget per betjänad ligger i år på 71.53 kr vilken är en sänkning med cirka 3 kr jämfört med 2016. För att möta framtida behov och de utmaningar som nämnts behöver det totala organisationsbidraget höjas med 20%.

6.1.2 Sammanfattning Organisationsbidrag

SST bedömer att det totala behovet av medel för organisationsbidrag är 70.000.000 kr.

6.2 Verksamhetsbidrag

6.2.1 Bidrag till teologisk utbildning vid angivna högskolor/seminarier

Verksamhetsbidrag får beviljas för teologisk utbildning vid de i förordningen uppräknade teologiska högskolorna/seminarierna.

Den utbildning vid de teologiska högskolorna som finansieras genom andra former av statligt stöd har ej legat till grund för bidraget från SST.

Metodistkyrkans Nordiska Teologiska Seminarium har från och med mitten av 2008 sin verksamhet inom ramen för Teologiska Högskolan i Stockholm (THS). Den statsbidragsberättigade verksamheten på seminariet har därför upphört. Från och med 1 juli 2014 har den statsbidragsberättigade verksamheten vid Korteboskolan upphört i och med att pastorsutbildningen där nu ingår i den för Svenska Alliansmissionen, Pingst och Evangeliska frikyrkans gemensamma utbildning.

För 2017 har nämnden fördelat 900.000 kr till de teologiska högskolorna och seminarierna. Under 2017 skall fördelningsprinciperna för detta bidrag till teologisk utbildning utvärderas i dialog med berörda utbildningsinstitutioner.

6.2.2 Bidrag till andlig vård inom sjukvården

Med andlig vård inom sjukvården avses arbete som trossamfunden bidrar med på sjukhusen till stöd för patienter, närstående och personal. Sin grund har arbetet i den helhetssyn som sjukhus och landsting/regioner slår fast genom värdegrunder, riktlinjer m.m. och som innebär att man beaktar både fysiska, psykiska, sociala och andliga eller existentiella behov som viktiga delar av en god vård. Trossamfundens normala verksamhet med besök hos medlemmar på sjukhus uppfattas som medlemsvård och omfattas inte av begreppet andlig vård. Den andliga vården inom sjukvården är en resurs för var och en som frågar efter detta på sjukhusen. Till hälso- och sjukvårdens ansvar hör att inte diskriminera eller behandla någon orättvist på grund av religion eller trosuppfattning. Breddningen av trossamfund med tjänster inom den andliga vården som skett de senaste 10 åren är därför av största vikt. Den har inneburit ökade möjligheter för enskilda att få kontakt med den trosriktning som man upplever sig stå närmast eller har traditionella band till under sjukhusvistelser.

Sjukhuskyrkan är benämningen för de kristna kyrkornas gemensamma arbete med andlig vård i sjukvården. Verksamhetsbidraget går till den del av Sjukhuskyrkan som relaterar till de bidragsberättigade trossamfunden, liksom till tjänster som bärs av bidragsberättigade trossamfund som representerar andra religioner. Förutom bidrag till tjänster, utgår även bidrag för utbildning av medarbetare inom den andliga vården i sjukvården.

Bidrag utgår för sjukhuspastorer/präster/diakoner, ordenssystrar, sjukhusimamer, samt muslimska och buddhistiska koordinatörer. Tjänsterna är alltid kopplade till betydande egeninsatser från församlingarna. Endera i form av ca. 70 % av kostnaderna för tjänsterna eller när det gäller koordinatörerna; en betydande ideell insats av personer från församlingarna som står till förfogande på kontaktlistor och som kallas in till sjukhusen. Att bära egeninsatserna är mycket betungande för församlingarna, vare sig det rör sig om pengar eller om ideella insatser av personer från församlingarna. Att stå för dessa egeninsatser kräver också ett starkt engagemang från församlingarna, eftersom insatserna vid sjukhusen i huvudsak riktar sig till människor eller utgör uppdrag som inte har en direkt koppling till den egna församlingens verksamhet. Istället bör den andliga vården i sjukvården ses som en tjänst som församlingarna bidrar med in i samhället. Noteras kan även att under de cirka 15 år som bidragen stod helt stilla fick detta följderna att flera tjänster drogs ner från att ha varit heltidstjänster till deltidstjänster. Bidragsökningen under senare år har inneburit en starkt stabilitet för tjänsterna. En årlig uppräknings av bidraget är dock helt nödvändig för att denna stabilitet ska kunna upprätthållas inte minst med tanke på avtalsenliga lönehöjningar. Att sysselsättningsgraden är stabil och inte minskas är även avgörande för att beredskapen under kvällar och helger ska kunna upprätthållas. I detta sammanhang ska noteras att på en majoritet av sjukhus i Sverige är det endast personal inom den andliga vården inom sjukvården, av dem som arbetar med psykosocialt stöd på sjukhusen, som har beredskap under kvällar och helger vilket innebär många inkallelser till stöd för patienter, anhöriga och personal.

Den betydande egeninsatsen är också ett hinder för flera av invandrarsamfunden att fortsätta utvecklingen av verksamheten inom den andliga vården i sjukvården, trots att bidragsnivån ofta är högre i det initiala skedet av en tjänst. Det gäller även när egeninsatserna består av ideellt arbete utfört av personer från församlingarna som finns på koordinatörernas kontaktlistor. En styrka i att kunna kalla in personer på kontaktlistor vid behov är att man därmed har tillgång till personer med vana att kallas in till sjukhusen som representerar olika riktningar inom en religion, liksom olika språk och kulturella bakgrunder. En svaghet är att dessa personer som regel har arbeten som gör att de inte kan komma in till sjukhuset direkt när kallelsen sker. Mot bakgrund av detta har de muslimska riksorganisationerna under senare år omdispo-

nerat medel för andlig vård för att möjliggöra att några av de 25 % koordinatörstjänsterna har kunnat omformas till sjukhusimamtjänster på halvtid. I ett första skede har det gällt Stockholm och Göteborg. Förändringen innebär en tydligare närvaro på sjukhusen och en större tillgänglighet. Samtidigt finns i både Stockholm och Göteborg fortsatt en koordinatör på 25 % av heltid, för att avlasta sjukhusimamen och ansvara för samordning i förhållande till sjukhus och till dem som alltjämt på ideell basis kallas in för att komplettera arbetet. Liknande förändringar planeras för fler orter. Att på detta sätt stärka den muslimska andliga vården i sjukvården är motiverat då erfarenheten är att man blir alltmer efterfrågade av patienter, deras närstående men även av personalen.

Det är även av stor vikt att notera att det ökade antalet flyktingar i Sverige inneburit att den muslimska andliga vården liksom den andliga vården utförd av de orientaliska kyrkorna har blivit alltmer efterfrågad. Det gäller sjukhus i de större städerna men även på mindre orter.

Utbildningsinsatser för medarbetare inom den andliga vården i sjukvården fortsätter vara ett prioriterat område. Detta efterfrågas av landstingen som förutsätter en god utbildning hos dem som innehar tjänster inom andlig vård i sjukvården. Det ses även som en viktig del av kvalitetssäkringen för denna verksamhet.

Efterfrågan från personalens sida av tjänster från företrädare för den andliga vården i sjukvården, fortsätter att vara hög. Bland annat gäller det avlastningssamtal och utbildningstillfällen för personalgrupper, samt enskilda samtal. Personalen från den andliga vården i sjukvården ingår som regel också i sjukhusens PKL-team, liksom i sjukhusens etiska råd.

Den kristna delen av den andliga vården i sjukvården som berörs av bidragen förmedlade via SST innefattar drygt 55 medarbetare. Buddhisterna har två koordinatörer på 40 % sysselsättningsgrad vardera och cirka 130 ideellt arbetande personer på kontaktlistorna. Muslimerna har 10 – 15 medarbetare och sammantaget upp mot 200 personer på kontaktlistorna. Under år 2018 planeras ytterligare förstärkningar bland annat genom den redan nämnda omstruktureringen av koordinatörtjänster på 25 % av heltid till sjukhusimamtjänster på halvtid.

För 2017 fördelas 9 750 000 kr som bidrag till andlig vård inom sjukvården.

En uppräknig av bidraget är angeläget. Dels för att möjliggöra förstärkningen av den muslimska andliga vården och dels för att säkerställa en fortsatt stabilitet kring tjänsterna som inkluderar löneökningar enligt avtalen, liksom en fortsatt prioritering av utbildningsinsatser.

För år 2018 föreslås därför en uppräknig med 500 000 kronor.

6.2.3 Sammanfattning Verksamhetsbidrag

Bidrag till teologisk utbildning 900.000 kr

Bidrag för andlig vård inom sjukvården 10.250.000 kr

Totalt bedömer SST bidragsbehovet för verksamhetsbidrag till 11.150.000 kr.

6.3 Projektbidrag

6.3.1 Lokalbidrag

Lokalbidrag får enligt förordningen beviljas för att skaffa lokaler genom nybyggnad eller köp, bygga om eller rusta upp församlingens lokaler, anpassa församlingens lokaler till personer med funktionsnedsättning samt förbättra säkerheten i församlingens lokaler.

Anslaget för lokalbidrag beskars kraftigt 1997 till storleksordningen 2.000.000 kr. Riksdagen

framhöll då att det var en tillfällig sänkning av bidraget. SST beslutade i den situationen att endast utlysa bidrag till anpassning av gudstjänstlokaler till personer med funktionsnedsättning. I budgetpropositionen för 2013 återinförs ett lokalbidrag på 1997 års nivå, alltså en höjning med 10.000.000 kr. I år 2014 budgetproposition fanns en extra satsning på lokalbidrag med 1.5 miljoner vilket gjorde den sammanlagda summan för 2014 blev 13.5 miljoner att fördela. År 2015 fanns ett lokalbidrag på 23 miljoner varav 10 miljoner var öronmärkta för säkerhetshöjande åtgärder. Av dessa fick högst 700 000 kr användas till utbildningsinsatser rörande säkerhet. För 2016 var summan 8 miljoner för säkerhetshöjande åtgärder, inkl 700 000 kr för utbildningsinsatser rörande säkerhet.

För 2016 beslöt SST att inte utlysa några lokalbidrag för lokaler eller anpassning av lokaler. Anledningen var att det vid utgången av 2015 fanns en betydande kö av ansökningar som inte hade varit möjliga att besluta på grund av att bidragsmedlen var slut. För att så att säga beta av den kön användes 2016 års medel till detta. Genom olika kontakter som SST har haft under senare tid med trossamfunden visar det sig, som förväntat, att en stor mängd ansökningar kommer att skickas in då lokalbidraget utlyses i år och likaså, förhoppningsvis, nästa år.

Kyrkobyggnadens betydelse har belysts i flera utredningar under 1990-talet. I 1993 års samlingslokalutrednings betänkande, *Mycket Under Samma Tak*, SOU 1994:32 som speciellt behandlar bidragen från SST, framhålls att behovet av gudstjänstlokaler är grundläggande för trossamfunden. I utredningen som till stor del fortfarande är aktuell betonas invandrarsamfundens behov av gudstjänstlokaler vid etablering på nya orter och vid konsolidering av församlingar, anpassning av gudstjänstlokaler till personer med funktionsnedsättning, samt frikyrkornas behov av genom gripande upprustning av sina gudstjänstlokaler.

År 2003 överlämnades utredningen *Allmänna samlingslokaler – demokrati, kultur, utveckling*, SOU 2003:118 till regeringen. SST har därefter yttrat sig över utredningen och framhåller då bl.a. behovet av olika typer av samlingslokaler och statligt stöd till lokaler. Särskilt framhålls att stödet till trossamfundens lokaler bör utvecklas.

Från och med år 2002 återinfördes ett statsbidrag till Svenska kyrkan för underhåll av kulturhistoriskt värdefull egendom. Något som inte gäller för andra trossamfund. Bi-drag har tidigare lämnats ur den då statliga Kyrkofonden. För 2016 är bidraget 460.000.000 kr.

Ytterligare en bidragsgivare för lokaler är Allmänna arvsfonden. Under 2008 gjordes en utvärdering av Arvsfondens stöd till lokaler 1994 – 2006, ”*Rum för idealism*”, (Arvsfonden november 2008). Stödet för lokaler var i början av perioden omfattande men minskade sedan drastiskt för att i slutet av perioden öka igen. Se sid. 3, 34 – 35.

Den 16 juni 2011 presenterade regeringen ”*En strategi för genomförandet av funktionshinderpolitiken 2011 – 2016*”. Där framhålls att regeringen bland annat ska inrikta insatser på att ”samhället skall utformas så att personer med funktionsnedsättning i ökad utsträckning ges förutsättningar att leva självständigt och göra egna val” (sid 38) och ”för att de insatser som syftar till att ge människor med funktionsnedsättning stöd ska leda till full delaktighet i samhället måste arbetet präglas av att förbättra den fysiska tillgängligheten för människor” (sid 38). Denna inriktning och vilja som regeringen presenterar i strategin bör rimligen innebära en förstärkning av bidraget för anpassning av gudstjänstlokaler till personer med funktionsnedsättning. Nya lösningar angående anpassning har kommit under de senare åren, dock oftast kostsamma.

Behovet av bidrag för anpassning av lokaler till personer med funktionsnedsättning kvarstår vilket också motiverar en höjning av anslaget.

Främlingsfientliga handlingar

Under 2014 hade SST i uppdrag av regeringen att kartlägga främlingsfientliga handlingar mot trossamfund, både mot lokaler och individer. En rapport överlämnades till regeringen den 12 november 2014. Kartläggningen visade med stor tydlighet att detta är ett allvarligt problem som växer i omfattning. Detta var något som fortsatte under 2015 och som Brottsförebyggande rådets rapport i juli 2015 visade.

I budgetpropositionen 2015/16 skriver regeringen: ”Religionsfriheten är central i Sverige och det ska vara självklart att alla ska kunna utöva sin tro utan att vara rädda för hot och våld. Omvärldsutvecklingen har lett till hot och hat som riktar sig mot flera religiösa inriktningar. Religiösa byggnader och andra institutioner, såsom skolor, utsätts för skadegörelse och personer som bär tydliga religiösa symboler utsätts för hot, våld och trakasserier endast på grund av sin religiösa tillhörighet. Det är rättsväsendets myndigheter som ytterst ansvarar för ordning och säkerhet, men regeringen bedömer att ett viktigt komplement till dessa myndigheters arbete är att tilldela Nämnden för statligt stöd till trossamfund fortsatt stöd för bidrag till säkerhetshöjande insatser hos trossamfunden.”

I budgetpropositionen 2016/17 skriver regeringen: ”En grundläggande förutsättning för att trossamfunden ska kunna bedriva en religiös verksamhet är att de som deltar i samfundens verksamhet ska känna sig trygga.”

Antalet ansökningar till SST, under 2016, om lokalbidrag för säkerhetshöjande insatser var 55 stycken. Av dessa beviljades 37 bidrag, 18 avsågs. Under 2016 beslutade nämnden att göra ett tillfälligt avsteg från förordning och tillämpningsföreskrifter och även ge möjlighet att söka bidrag för tillfälliga och avgränsade insatser av utbildade säkerhetsvakter. Det inkom 18 ansökningar. Av dessa fick 12 avslag på grund av att de inte rymdes inom bidragets kriterier.

När det gäller detta nya lokalbidrag, säkerhetshöjande åtgärder, skall SST enligt årets regeringsbrev inkomma till regeringen senast den 4 april 2017 med en redovisning och analys av denna satsning. I samband med detta kommer myndigheten också att mer i detalj redovisa synen på detta bidrags storlek och användning. I väntan på detta verkar nuvarande nivå på upp till 10 miljoner vara rimlig.

En ökning av lokalbidraget på 10.000.000 kr torde vara rimligt utifrån det stora behov som finns bland främst de så kallade invandrarsamfunden när det gäller att bygga eller köpa egna lokaler för sin verksamhet. Till detta kommer också ett allmänt fortsatt behov av att anpassa lokaler för personer med funktionsnedsättning.

Då byggprojekten till största delen är skattepliktiga torde anslaget inte utgöra någon reell kostnad för staten. Arbetsgivaravgifter och moms på byggprojekten är inkomstkällor för staten vilka överstiger nivån på bidraget.

6.3.2 Etableringsbidrag

Projektbidrag för etablering kan lämnas till ett trossamfund eller en församling som huvudsakligen betjänar till landet invandrade trosbekännare.

Flera av de nyetablerade trossamfunden, speciellt de muslimska, har under de senaste åren etablerat verksamhet på nya platser i landet. Många av dessa nyetableringar är resultatet och konsekvensen av de många flyktingar som kommit till Sverige de senaste åren och bosatt sig utanför storstadsområdena. Nyetableringen fortsätter och etableringsbidraget ger församlingarna ekonomiska möjligheter för fortsatt etablering. Även andra trossamfund, framförallt kristna, har haft invandring från framför allt Irak, Egypten, Eritrea och Etiopien vilket ställer

krav på etablering av ny verksamhet på nya orter. Detta gäller också Mandéer och Aleviter och i viss mån Sveriges Buddhistiska Samarbetsråd.

Inför år 2017 kom 73 ansökningar varav 68 stycken beviljades bidrag. För år 2017 har därför 2.040.000 kr beviljats eller reserverats för ändamålet. **SST bedömer bidraget som angeläget och föreslår att 2.350.000 kr beräknas för år 2018.**

6.3.3. Bidrag för utbildning och fortbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner i Sverige

Projektbidrag får lämnas för utbildning och fortbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner i Sverige. Frågan om utbildning av funktionärer är aktuell inom de nyetablerade trossamfund. Flertalet av dessa samfunds religiösa ledare kommer från annat land än Sverige och har oftast inte en svensk utbildning. Behovet av att utbilda ledare på akademisk nivå som vuxit upp i Sverige har framhållits av flera av dessa samfund. Rekryteringssvårigheter föreligger dock varför bidragsbehovet inte blir särskilt stort. För år 2017 har 300 000 anslagits till detta ändamål

Enligt SST:s tillämpningsföreskrifter kan också bidrag användas till kurser för funktionärer med administrativa eller organisatoriska uppgifter inom samfund/församling. Under senare år har detta skett med kassör och ordförande som målgrupp. Kurser som varit uppskattade och välbesökta. SST ser ett behov av att bredda dessa kurser till att omfatta grundläggande frågor rörande föreningskunskap, föreningsteknik och föreningars/församlingars relation till bland annat kommuner och kommunala organ. Under 2017 har dessa kurser kunnat genomföras med särskilt anslag från regeringen i och med att SST fick ett särskilt regeringsuppdrag kring detta.

Sammantaget beräknas behovet av medel för utbildning av funktionärer i trossamfund till 600.000 kr.

6.3.4 Sammanfattning, Projektbidrag

Behovet av lokalbidrag bedöms till 33.000.000 kr.

Behovet av etableringsbidrag bedöms till 2.350.000 kr.

Bidragsbehovet för utbildning och fortbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner i Sverige beräknas till 600.000 kr.

Totalt bedömer SST bidragsbehovet för projektbidrag till 35.950.000 kr.

7. Beställningsbemyndigande

Anslag 9:2

Anslag/ap	2018 Bemyndigande	2019 Infriade åtagande	2020 Infriade åtagande
-----------	----------------------	---------------------------	---------------------------

9.2 Stöd till trossamfund

Ap.1	46.000.000	23.000.000	23.000.000
------	------------	------------	------------

Beloppen för infriade åtagande är endast indikativa och anger hur fördelningen av utgifterna har beräknats för respektive år.

Skälet till beställningsbemyndigande är att enligt SST:s tillämpningsföreskrifter har en församling möjlighet att disponera projektbidrag upp till två år efter beslut. Denna konstruktion gör att medel som beviljats ett visst år ibland inte rekvireras för än två budgetår senare. Att korta ner tiden är inte rimligt med tanke på att medlem ska bekosta strukturella förändringar som tar tid att genomföra. Vid större byggnation gäller det också att säkra hela finansieringen då det statliga bidraget enbart är en liten del av detta.

Stockholm den 15 februari 2017

NÄMNDEN FÖR STATLIGT STÖD TILL TROSSAMFUND

Åke Göransson
Generalsekreterare
SST

Statistik 2015

Antal bidragsgrundande personer (betjänade) i trossamfund
relaterade till SST per den 31 december 2015

Samfund	Bidragsgrundande personer*		Skillnad
	2015	2014	2014-15
Frikyrkor	316 364	323 122	-6 758
Equmeniakyrkan	125 610	127 378	-1 768
Evangeliska Frikyrkan	50 132	49 447	685
Frälsningsarmén	9 987	11 771	-1 784
Pingströrelsen	106 819	110 762	-3 943
Sjundedags Adventistsamfundet	3 522	3 547	-25
Svenska Alliansmissionen	20 294	20 217	77
Islamiska sammarbetsrådet	139 759	110 000	29 759
BIS, Bosniakiska islamiska förbundet	12 716		12 716
FIFS, Förenade islamiska föreningar i Sv.	23 264		23 264
IFBS, Islamiska fatwabyrån i Sverige	7 185		7 185
IKUS, Islamiska kulturcenterunionen	16 050		16 050
ISS, Islamiska shia samfunden	31 114		31 114
SIF, Svenska islamiska församlingarna	14 575		14 575
SMF, Sveriges muslimska förbund	34 855		34 855
Lutherska kyrkor	55 232	56 780	-1 548
Danska kyrkan i Sverige	280		280
ELM - Bibeltrogna Vänner	2 578	2303	275
Estniska evangelisk lutherskakyrkan	4 486	4 719	-233
Evangeliska Fosterlandsstiftelsen	39 413	42 423	-3 010
Isländska kyrkan i Sverige	225		225
Lettiska evangelisk-lutherskakyrkan	1 210	1 916	-706
Norska kyrkan i Sverige	2 018		2 018
Ungerska Protestantiska kyrkan	5 022	5 419	-397
Ortodoxa och österländska kyrkor	140 275	133 811	6 464
Antiokiska ortodoxa kyrkan	1 006	634	372
Armeniska apostoliska kyrkan	4 407	2 375	2 032
Bulgariska ortodoxa kyrkan	800	800	0
Eritreanska ortodoxa kyrkan	6 386	2 666	3 720
Etiopiska ortodoxa kyrkan	3 080	2 870	210
Finska ortodoxa kyrkan	663	1 500	-837
Grekisk ortodoxa kyrkan	24 000	17 500	6 500
Koptiska ortodoxa kyrkan	3 105	2 915	190

Makedoniska ortodoxa kyrkan	6 761	6 000	761
Rumänska ortodoxa kyrkan	6 889	6 100	789
Ryska ortodoxa kyrka, Konstantinopel	3 460	1 500	1 960
Ryska ortodoxa kyrkan av Moskva	2 048	2 414	-366
Serbiska ortodoxa kyrkan	22 156	27 855	-5 699
Svenska ortodoxa prosteriet	2 116	2 174	-58
Syrisk ortodoxa ärkestiftet	25 034	26 094	-1 060
Syrisk ortodoxa patriarkatets	20 965	24 302	-3 337
Österns assyriska kyrka	7 399	6 112	1 287
Övriga bidragsberättigade samfund	143 852	137 871	5 981
Alevitiska Riksförbundet	4 191	3 556	635
Anglikanska kyrkan	3 426	3 516	-90
Judiska församlingarna	8 302	8 414	-112
Mandeiska Sabeiska Samfundet	6 979	7 606	-627
Romersk-katolska kyrkan	113 053	109 967	3 086
Sveriges Buddhistiska Samarbetsråd	7 901	4 812	3 089
Totalt	795 482	761 584	+33 898

* Bidragsgrundande person (Betjänad) innebär medlem eller registrerad regelbundna deltagare i verksamhet som organiseras av trossamfundet.

Den statistik som redovisas för år 2015 har granskats dels genom SST:s analysgrupps arbete och dels genom besök av kansliets personal för granskning av statistikunderlag hos ett antal trossamfund.

Fr.o.m. 2000 är Danska, Norska och Isländska kyrkorna i Sverige bidragsberättigade genom SST. Dessa kyrkor är i stor utsträckning "sjömanskyrkor". Från och med år 2015 redovisar även dessa sin statistik.

Equmeniakyrkan är den kyrka som Metodistkyrkan, Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan tillsammans bildade år 2012, först dock under arbetsnamnet Trossamfundet Gemensam Framtid.

Sveriges Buddhistiska Samarbetsråd (SBS) består av 25 självständiga trossamfund av olika storlek vilka representerar de tre huvudinriktningarna inom buddhismen.